С. В. Пілюк
к.ю.н., доц.

ЕТИЧНІ ОСНОВИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокатська етика є складовою частиною юридичної етики та являє собою сукупність моральних спеціальних вимог і норм, що реалізуються в результаті здійснення адвокатської діяльності.

Більш правильним, на наш погляд, представляється наступне визначення адвокатської етики: «Адвокатська етика являє собою систему науково обґрунтованих уявлень про морально-етичні аспекти адвокатської діяльності та їх оцінок» [1, с. 56].

Професія адвоката ґрунтується на розвиненому внутрішньому контролі за словами, діями і намірами своїх членів. Захищаючи права клієнтів, адвокат вступає у відносини із судом, правоохоронними та іншими державними і недержавними органами, організаціями, громадянами.

Етичні принципи служать адвокату орієнтирами при вирішенні того чи іншого конкретного питання, проблеми, при виборі власної лінії поведінки або поведінки свого клієнта. Ці орієнтири необхідні, оскільки заздалегідь неможливо передбачити всі життєві ситуації, але в той же час в кожній ситуації і кожен раз адвокат повинен перед собою, клієнтом, державою, суспільством, колегами, професією переконливо обґрунтовувати свою точку зору, свою поведінку і свої наміри.

15 лютого 2019 р. З'їздом адвокатів України Розділ ІІ Правил адвокатської етики був доповнений ст. 12[1] «Чесність та добропорядна репутація», до

ст.ст. 44, 65 внесено зміни. Адже, принцип чесності і добропорядної репутації адвоката є визнаним міжнародним стандартом здійснення адвокатської діяльності, який відображений в етичних кодексах поведінки адвокатів різних країн.

Згідно з чинною ст. 12^1 Правил адвокатської етики, «адвокат повинен бути добропорядним, чесно та гідно виконувати свої професійні обов'язки» [2, ст. 12^1].

Адвокату заборонено робити завідомо неправдиві заяви стосовно суті доручення, фактичних обставин, що мають до нього відношення, їх правової оцінки, прав і обов'язків адвоката, клієнта, а також обсягу своїх повноважень щодо представництва інтересів клієнта.

Чесність як принцип адвокатської етики є основоположним початком професійної діяльності адвоката при побудові взаємовідносин адвоката з колегами, державними і недержавними органами, довірителями, засобами масової інформації. Часто поняття «чесність» використовується як синонім правдивості.

Слід зазначити, що чесність адвоката базується на понятті «честь», яка є моральною категорію, що характеризує особливе ставлення людини до самої себе, її здатність давати внутрішню оцінку своєї поведінки, контролювати себе, здатність до самообмеження в своїх діях в тій чи іншій ситуації. Чесність адвоката тісно переплітається з правовим принципом законності адвокатської діяльності. Ні за яких умов адвокат не повинен сприяти нечесній, протизаконній, непорядній поведінці довірителя, колеги, учасника процесу, посадової особи.

Принцип чесності має на увазі і повне інформування особи, яка звернулася за отриманням юридичної допомоги, про перспективи його справи. Адвокат не має права приховувати від свого довірителя слабкість його правової позиції, всі складнощі, які можуть виникнути при тому чи іншому розвитку подій.

Керуючись принципом чесності і добропорядної репутації, адвокат зобов'язаний максимально застосувати весь свій професійний досвід, кваліфікацію, здібності, передбачити всі можливі варіанти розвитку подій, врахувати всі обставини з тим, щоб бути готовим до будь-якої ситуації забезпечити найбільш повний захист інтересів свого довірителя.

Адвокат повинен передбачити всі майбутні наслідки своїх дій по наданню правової допомоги і найбільш повно інформувати про них довірителя. Це необхідно для того, щоб відсутність досвіду і спеціальної юридичної освіти не змогли перешкодити особі в повній мірі усвідомити значення і правові наслідки обраної нею позиції.

У ст. 44, яка регламентує діяльність адвоката у суді, слово «порядність» замінено на термін «добропорядна репутація», який більш влучно характеризує

адвоката як професіонала. Визначено, що, під час здійснення професійної діяльності в суді, адвокат повинен бути добропорядним, поводити себе чесно та гідно, стверджуючи повагу до адвокатської професії. За приписами цієї норми, адвокат має поважати процесуальні права адвоката, який представляє іншу сторону і не вдаватись до дій, що грубо порушують останні. Адвокат не повинен вчиняти дій, спрямованих на невиправдане затягування судового розгляду справи [2, ст. 44].

Змінами до ст. 65 Правил визначено, що у межах дотримання принципу чесності і добропорядної репутації, адвокат має надавати достовірну інформацію до Єдиного реєстру адвокатів України, органам адвокатського самоврядування, членам органів адвокатського самоврядування під час здійснення ними повноважень [2, ст. 65].

Контроль за дотриманням Правил адвокатської етики покладається на кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, яка створюється спеціально для прийому кваліфікаційних іспитів у осіб, які претендують на присвоєння статусу адвоката, а також для розгляду скарг на дії (бездіяльність) адвокатів.

Згідно ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», порушення Правил адвокатської етики є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності [3, ст. 34], Розділ XI Правил адвокатської етики передбачає правові наслідки їх порушення та визначає загальні засади застосування дисциплінарної відповідальності в цих випадках [2, ст.ст. 66, 70].

Затверджені зміни та доповнення спрямовані на підвищення престижу адвокатської професії, удосконалення вимог до адвокатів, належне здійснення діяльності з надання професійної правничої допомоги. Та, попри очевидну важливість зазначених вище принципів адвокатської діяльності, і чесність, і добропорядність є оціночними категоріями, тому завжди буде відкритим питання щодо того, чи відбулися порушення цих принципів, чи ні.

Список використаної літератури

1. Кузьмин М. А., Татынова А. Г. Нравственные основы адвокатской деятельности. *Современная наука.* 2014. № 4. С. 54–57.
2. Правила адвокатської етики: Затверджені звітно-виборним З'їздом адвокатів України 09.06.2017 р. (зі змінами від 15.02.2019 р.). URL: https://unba.org.ua/ assets/ uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf (дата звернення: 27.10.2019).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради.* 2013. № 27. Ст. 282.